

צונן

אנחנו עוברים לנושא של בשר וחלב שבאו במגע זה עם זה באופנים שונים. בדרך כלל יהיה לנו דיון מקביל בשאלה – מה היה קורה אילו אותה סיטואציה הייתה באוכל כשר שבא במגע עם אוכל לא כשר? אנו נשתדל לסדר את הדברים כך שהיחס יהיה ברור, אך המוקד יהיה בשר וחלב. המצב הבסיסי ביותר הוא מצב בו חלב בא במגע עם בשר, כאשר שניהם קרים.

הנושאים שנועסוק בהם

- 1 נגיעת אוכלים צוננים באוכל שאינו כשר.....
- 1 האם מותר שבשר יגע בחלב לכתחילה, אם ברור לו שעתיד להדיח אותם? ➤
- 3 האם תמיד דרושה הדחה? ➤
- 3 רמות שונות של הדחה..... ➤
- 4 אוכל שנגע בכלי לא כשר.....
- 4 לשים אוכל צונן על כלים שמשמשים לאוכל צונן שאינו כשר..... ➤
- 4 כלים שהשתמשו בהם לאוכל חם שאינו כשר..... ➤
- 4 1. האם מותר להשתמש לכתחילה בכלים שאינם כשרים לדבר קר..... ➤
- 5 2. האם אוכל כשר נאסר או דורש הדחה מחמת שהונח על כלי שאינו כשר?..... ➤
- 6 שימוש בסכין אסורה..... ➤
- 7 דברים שקשה להדיח, ודין הלחם..... ➤
- 7 הסרת הלחם מהשולחן..... ➤
- 8 האם ניתן להדיח לחם?..... ➤

נגיעת אוכלים צוננים באוכל שאינו כשר

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קז עמוד ב

מתני'. צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה. גמי'. וכי נוגע זה בזה מאי הוי? צונן בצונן הוא! אמר אביי: נהי דקליפה לא בעי, הדחה מי לא בעי!

➤ האם מותר שבשר יגע בחלב לכתחילה, אם ברור לו שעתיד להדיח אותם?

ספר העיטור שער א - הכשר הבשר דף יג עמוד ב

ודוקא בשר מבושל דלאו אורחיה בהדחה דמתניתין דקתני בשר וגבינה בשר מבושל הוא. אבל במידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וזולתן שרי לכתחלה דאלת"ה היכא מזמנין לא"י וספין ליה חמרא בכסא דילן הא לכתחלה בעי הדחה אלא לאו ש"מ במידי דאורחיה בהכי שרי לכתחלה

תורת הבית הארוך בית ד שער א דף כא עמוד א

(הרשב"א באמת מאריך. הכנסנו את כולו מכיוון שהוא מסכם את ההלכות בצורה יפה. הנקודה

המיוחדת מבחינתנו היא בפסקה השלישית "כתב בעל העיטור")

ויש איסור שאינו צריך אלא גרידה שהיא קלה מן הקליפה שהקליפה צריך שתהא גסה קצת כדי שתוכל להינטל ביחד והגרידה פחותה ממנה והם הדברים שבולעין בצונן ומחמת חריפות שנמצא בהן וחריפותן וכוח

משיכתן מועט וכדגריסין בפרק כל הבשר צנון שחתכו בסכין אסור לאכלו בכותח ודוקא צנון דאגב חורפיה בלע אבל קישות ואבטיח גריד לבי פסקיה ואכיל קולפי דליפתא שרי דסילקא אסיר כלומר עד דגריד ליה לפי שיש בסילקא מעט כח משיכה ואי פתיך בהו ליפתא שפיר דמי לפי שמתיקות הלפת מחליש כח המושך שיש בסילקא. ומיהו הדחה בעי דטעמא דכל הני משום שמנינות שעל גבי הסכין וכמו שנתבאר למעלה בשער זה.

וכל שאיסור והיתר נוגעין זה בזה צריך הדחה לכל הפחות דתן בפרק כל הבשר צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה. ואמרין עלה בגמרא וכי נוגעין זה בזה מאי הוי אמר אביי נהי דקליפה לא בעי הדחה מי לא בעי. ולפיכך צריך ליהדר דלכתחילה לא יגיעם זה בזה שמא ישכח ולא ידיח וזהו ששינו צורר ובלבד שלא יהו נוגעים זה בזה.

וכתב הרב בעל העיטור ז"ל דדוקא בבשר מבושל דלאו אורחיה בהדחה ואתי למיכל מיניה בלא הדחה אבל בשר חי שאין דרכו לאכלה בלא הדחה אפילו נוגעין זה בזה צורר ואינו נמנע. וכן כתב הראב"ד ז"ל דכל מידי דבר הדחה כגון לשים דגים שלא הודחו או בשר שלא נתבשל ולא הודח בכלי שנשתמש באיסור אפילו לכתחילה מותר שאפילו תמצא לומר שיאכל באומצא האידנא למיכל באומצא לא שכיח.

וכן כלי שדרכו של אדם להדיחו קודם שישתמש בו אין נמנעין מלהשתמש בו באיסור צונן ואחר כך ידיחנו וישתמש בו היתר ואין חוששין לפשיעה בכך שהרי לוקחין כלים אסורין מן הנכרים ואין חוששין לפשיעת הכשר שלהן.

וכן כל איסור צונן שנפל על גבי היתר צונן אינו צריך אלא הדחה כבר יונה דנפל לכדא דכמכא דשרייה רב חנניא בר רבא מפשרוניה כלומר בהדחה דבר יונה וכמכא צונן בצונן הוא וכבר כתבתיו למעלה.

ויש איסור שצריך שיפשוף גדול כגון דבר שמן שנתקנה בהיתר כמנקר בשר וחותר חלבים ואחר כך בשר ולפיכך אסרו שלא יחתוך בשר בסכין שחתך בו חלבים. וכן שלא להדיח בשר בכלי שהדיח בו חלבים שמא ישכח ולא ישפוף הבשר יפה יפה אחר שיחתוך אותו בסכין שחתך בו חלבים אלא ידיחנו כדרך שהוא מדיח את הבשר החי. וכדגריסין בפרק קמא דחולין אמר רבי יהודה אמר רב הטבח צריך שיהו לו שלשה סכינים אחת ששוטט בה ואחת שמחתך בה בשר ואחד שמחתך בה חלבים. ואקשינן וניתקין ליה חדא ונחתוך בה בשר ואחר כך נחתוך חלבים. ופרקינן גזירה שמא יחתוך חלבים ואחר כך בשר. כלומר שאעפ"י שהוא עתיד להדיח את הבשר כיון שזה צריך שיפשוף גדול חיישינן שמא ישכח ולא ישפוף. וזה מדרך הזריזות המביאה לידי נקיות. נשלם השער הראשון בעזר העוזר ית'.

מה הרשב"א אמר –

1. גמרא – צריך להיזהר לכתחילה שדבר אסור לא יגע בדבר מותר.
2. במידה והיה מגע, יש להדיח לפני שאוכלים.
3. עיטור – אך אם ודאי שדיח את ההיתר – אין להימנע ממגע.
4. ה"ה לחלבים.
5. איסור סתם שנגע בהיתר – דורש הדחה.
6. אא"כ האיסור שמן. ידוע שדברים שומניים לא יורדים בהדחה סתם.

בדק הבית על תורת הבית בית ד שער א דף כא עמוד ב

עוד כתב דכל מידי דאיסור והיתר נוגעין זה בזה צריך הדחה לכל הפחות, כדתנן בפרק כל הבשר צורר אדם בשר וגבינה ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה כי נוגעין זה בזה מאי הוי צונן בצונן הוא אמר אביי נהי דקליפה לא בעי הדחה מיהא בעי, ולפיכך צריך ליהדר דלכתחילה שלא יגיע זה בזה שמא ישכח ולא ידיח. וכתב הרב בעל העיטור ז"ל דדוקא מבושל דלאו אורחיה בהדחה אבל בשר חי דאורחיה בהדחה אפילו נוגעין זה בזה צורר אותן לכתחילה ואינו חושש ע"כ. וכבוד הרב ז"ל יהא מונח במקומו שזה אינו נכון, שמעולם לא הותר בשום מקום לסמוך דבר המותר עם דבר אסור על דעת להכשירו שמא לא ידיחנו יפה יפה וזה דבר פשוט אין דין זה אלא בכלים שאין ההיתר והאיסור בהם כאחד ובהא ודאי מותר להשתמש בהם באיסור על דעת להכשירן ולהשתמש בהם בהיתר ואין דינין אלו דומין זה לזה כלל.

בדק הבית – אל תשווה להכשרת כלים! אסור שדברים כשרים יגעו בדברים שאינם כשרים על דעת זה שתכשיר אח"כ!

משמרת הבית על תורת הבית בית ד שער א דף כא עמוד ב
(הרשב"א כאן דוחה את טענות בדק הבית עליו. הוא לא מחדש הרבה מעבר למה שכתב בתורת הבית, אך לשונו יפה)

עוד שם כל שאיסור והיתר נוגעין וכו'.

אמר הכותב: כמה יהיר האי מרבנן שתופס על גדולי ישראל, לבד שאף הראב"ד סבור כמו שכתב המחבר. ועוד שהוא כולל כל המקומות שלא נאמר כן בשום מקום בעולם, ואפילו מקרא מלא דבר הכתוב ושכחו שהרי כתוב בתורה וישמו את החלבים על החזות ומשום דצונן בצונן הוא אלמא מישראל שרי ליה קרא. וגם מה שחשב להפריש בין זה לכלים ואמר שמותר להשתמש בכלי של היתר בדברים אסורין על דעת להכשירן מפני שאין ההיתר והאיסור בהן כאחד, והלא הכלי של היתר ומה בין זה לשתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור מכל מקום כלי העשוי למלאת היתר לאוכלו הוא. ואינו רואה בדבריו לא טעם ולא ריח ותופס בדבר שפתים דברי הגדולים ז"ל:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף א

בשר וגבינה שנגעו זה בזה, מותרים, אלא שצריך להדיח מקום נגיעתן. ומותר לצור אותם במטפחת אחת, ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף ב

כל מידי דבעי הדחה, כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן, אסור לכתחלה, דילמא אכיל בלא הדחה. ודוקא מבושל, דלאו אורחיה בהדחה, אבל מידי דאורחיה בהדחה, כגון בשר חי וכיוצא בו, שרי לכתחלה

➤ **האם תמיד דרושה הדחה?**

ב"ח יורה דעה סימן צא

מדקמותמה תלמודא וקאמר וכי נגע זה בזה מאי הוי צונן בצונן הוא אלמא דקס"ד דאפילו הדחה לא בעינן הילכך אע"ג דאביי קמהדר וקאמר דהדחה מי לא בעי הבו דלא לוסיף עלה דמסתמא ודאי לא בעי הדחה אלא היכא דהבשר לח או הגבינה לחה אבל שניהם יבשים לא בעי הדחה וכדקס"ד דתלמודא מעיקרא:

➤ **רמות שונות של הדחה**

פתחי תשובה יורה דעה סימן צא

(א) להדיח - והאי הדחה היינו הדחה בעלמא בלא שפשוף. אבל היתר שנגע באיסור שמן בעי שפשוף עד שידע באומד הדעת שסר ממנו השמנונית. כ"נ דעת הפמ"ג בש"ד (ועמ"ש בסק"ג). אך הח"ד כתב דדוקא דוחקא דסכינא ושמנונית בעי שפשוף כגון שחתך בשר בסכין שחתך בו חלב, אבל דוחקא בלא שמנונית, או שמנונית בלא דוחקא – סגי בהדחה בעלמא. ועיין בתשובת בית אפרים הי"ד סימן כ"ט שדעתו ג"כ דשמנונית בלא דוחקא סגי בהדחה בעלמא אך כתב דדוקא בחלב שלא נמחה במים אבל חלב שנמחה במים כתב הרשב"א שנדבק ביותר ובעי שפשוף גדול .... וכתב עוד דחלב מהותך או חמאה שנפל ע"ג בשר צונן ונקרש ונתייבש שם צריך שפשוף גדול ע"ש. ודבר רך כגון קישואין דסי' צ"ו סעיף ה' וכיוצא בו בעי גרידה:

אוכל שנגע בכלי לא כשר

➤ **לשים אוכל צונן על כלים שמשמשים לאוכל צונן שאינו כשר**

ספר העיטור שער א - הכשר הבשר דף יג עמוד ב

צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהא נוגעים זה בזה ואם היה נוגעין זבי"ז בעי הדחה כדאיתא לקמן חס קולף צונן מדיח ואי שרית לכתחלה דילמא אכיל בלא הדחה ש"מ כגון להעלות בשר היתר צונן בקערה דאיסורא צונן אסור לכתחלה דלמא אכיל בלא הדחה

העיטור אסור להעלות אוכל כשר על כלי שאינו כשר.

למה שזה יהיה בעיית? האם החשש הוא שיש שאריות על הכלי, או בעיה בכלי עצמו?

שימו לב גם למה שהעיטור כותב "בקערה דאיסורא צונן" – משמע שמדובר בכלי שרגילים להשתמש בו בצונן בלבד.

לו רצינו להכשיר כלי שמשמשים בו בצונן – מה היינו עושים? הלכה זו מוסכמת –

טור אורח חיים הלכות פסח סימן תנא

כלים שמשמשים בהן ע"י האור כגון שפודין ואסכלאות וכיוצא בהן צריכין ליבון והליבון עד שיהיו נצוצות ניתזין מהם ושנשתמש בהן בצונן כגון כוסות וקיתוניות די להן בשטיפה ושנשתמש בהן בחמין כפי תשמישן כך הכשירן אם תשמישן בכלי ראשון כגון כף שמגיסין בו בקדירה צריך להכשירן בכלי ראשון ואם תשמישן בכלי שני הכשירן בכלי שני ועירווי שמערה מכלי ראשון על אחרת חשוב ככלי ראשון וכך צריך להכשירן

(הבאנו את מה שמסביב רק כדי שהקשר יהיה ברור. החלק החשוב לנו כרגע הוא המשפט המסומן)

א"כ, למה העיטור החמיר בקערת איסור צונן?

➤ **כלים שהשתמשו בהם לאוכל חם שאינו כשר**

בדבר זה יש שתי שאלות –

➤ **1. האם מותר להשתמש לכתחילה בכלים שאינם כשרים לדבר קר**

(הגמרא בחולין עוסקת בשאלה זו בעקיפין. היא קצת קשה, ולא קריטית להבנת העניין. המעוניין יעיין

בגמרא ובעיקר בתוספות שעליו, הנמצא בדף ההרחבות)

אורחות חיים הלכות איסורי מאכלות סימן סא

כתב הר"י אהרן הלוי ז"ל כלים של גוים שהודחו יפה מותרין ליתן בה תבלין וכן בצל וכיוצא בו חריף שאינו מוציא דבר קשה יבש ביבש עכ"ל:

טור יורה דעה הלכות הכשר וטבילת כלים סימן קכא

(הטור עוסק בכלים משומשים של גוים, שדורשים שני דברים – הגעלה וטבילה. המחלוקת היא האם יש

חשיבות לסדר)

וכתב הרשב"א דווקא מגעילן ואח"כ מטבילן אבל אם הטבילן תחילה הוי כטובל ושרץ בידו אבל ר"י כתב שיכול להטבילן תחילה ואם לא ירצה להשתמש בו אלא צונן יכול להטבילו ולהשתמש בצונן וכשירצה להשתמש בו בחמין יגעילו ויספיק לו טבילה שהטבילה כבר

האם לפי הרשב"א אסור להשתמש בכלי שנטרף אצלינו בבית?

טור יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צד

(הטור עוסק במקרה שמזוג חלבית הוכנסה לסיר בזמן שבישלו בו בשר, באופן שהכל נאסר)

הכל אסור בהנאה אפילו הקדרה אך מותר לתת לתוכה פירות או צונן כיון שאינו נהנה מגוף האיסור

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תנא

הגה: כל כלי הלכיד לבזן או הגעלה אסור להסתמך בו אפילו לזמן קצר (מנדכי ר"פ כל קעה ועיין ז"ד סי' קכ"א).

משנה ברורה סימן תנא

(טו) אפילו צונן - היינו אפילו הדיחו ושפשף היטב דחיישינן דלמא אתי להשתמש בו בחמין ועיין ביו"ד סימן קכ"א דה"ה בשאר איסורים:

(טז) ועיין ביו"ד סימן קכ"א - דשם מבואר דדרך עראי מותר להשתמש בו אם הדיחו ושפשף תחלה ועיין לעיל סוף סימן ת"נ ובמ"ב שם:

מה שמפנה לסוף סימן ת"נ - ניתן למצוא בדף ההרחבות

1.2

תורת חטאת סימן י"ז סעיף ד

יש ללמוד מדברי האורחות חיים שכתבתי לעיל שאף במלח שבכלי אסור - מותר למלוח לכתחילה, ואפילו לתנו לכתחילה בתוכו שרי, שהרי כתב שמותר לתת בו תבלין כו'. אמנם הטור י"ד סי' צ"א בשם בעל העיטור כתב דכל מידי דבעי הדחה כגון בשר צונן בקערה של איסור צונן - אסור לכתחילה, דלמא אכיל בלא הדחה. ודווקא בשר מבושל, דלאו אורחיה בהדחה, אבל מידי דאורחיה בהדחה, כגון בשר חי וכיוצא בו - שרי לכתחילה עכ"ל הטור, ומשמע דתבלין כהן דאין דרכן להדיח - אסור ליתן בכלי איסור!

1. אך יש לחלק, דכלי איסור שמשמשין בו בחמין אסור להשתמש בו היתר צונן, וכ"כ הטור י"ד בהדיא בסימן קכ"א, אמנם אם נשתמשו בו איסור צונן מותר להשתמש בו היתר צונן לכתחילה. ולכן התיר הרשב"א למלוח בשר בכלי של יין נסך אפילו לכתחילה, וכן מצינו בכלי חמץ שמותר להשתמש בו מצה, דמיירי בכלי בכה"ג כדאיתא בגמרא והביאו הטור א"ח סי' תנ"א וכן משמע ביו"ד סי' ס"ט.

2. אי נמי יש לחלק בין אם רחץ הכלי תחילה היטב או לא רחצו דאם רחצו תחילה היטב ודאי שרי כמ"ש ביו"ד סי' קכ"ב.

ומי"מ נראה לי דלכתחילה יש להחמיר בכל עניין, ובדיעבד שרי בכל עניין. ובשעת הדחק כגון שהתאכסן בבית העכו"ם - כדיעבד דמי.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף ב

הגה: ודוקא דבר שיש בו לחוחית קלה, אבל דבר יש ממש, אם לא בלע הכלי רק בצונן, מותר להניח בו דבר יש בלא הדחה כלל (ד"ע). וע"ל סימן קכ"ב.

הט"ז הלך עם התירוץ הראשון (הט"ז נמצא במלואו בדף ההרחבות) -

ט"ז יורה דעה סימן צא סעיף קטן ג

...ונתבאר מכל זה דכלי שנשתמש בו איסור צונן מותר להניח בו ביבש חם ... וא"כ ק"ו הוא דמותר להשתמש צונן לח דטפי גרע יבש חם מצונן לח ... ובהג"ה זאת משמע דאף ביבש בעינן שהיה תשמישה תחלה בצונן ואז מותר בצונן דוקא. והוא תמוה מאד, דכבר נתבאר שאינו כן, בר מן דין לשון הג"ה זאת תמוה שכתב מותר להניח בו דבר יבש וכו' הוא לשון מיותר שכבר זכרו בתחלה ונראה שיש כאן ט"ס וצ"ל "אבל דבר יבש ממש, או אם לא בלע הכלי רק בצונן, מותר להניח בו דבר לח בלא הדחה". וביאור דבריו דקאי על מ"ש הש"ע בקערה של איסור צונן והיינו שנשתמשו בו בחמין כמו שזכרתי לעיל ועי"ז אמר דבדבר יבש מותר להשתמש בו בלא הדחה וכן אם לא השתמשו בו איסור תחלה רק בצונן מותר אח"כ בלא הדחה אפי' בדבר לח כנלע"ד:

(שימו לב להיררכיה שהט"ז מכתוב – חס לח < צונן לח < יבש חס < יבש צונן
ואילו הש"ך נקט כתירוף השני (הש"ך ארוך ואינו פשוט. את הש"ך במלואו תמצאו בדף ההרחבות)–

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף קטן ג

כל דבריו מתחילתו ועד סופן אינם מובנים לי ... בש"ס במסכת עבודת כוכבים (דף ל"ד ע"א) מחלק "זה תשמישו בחמין וזה תשמישו בצונן", היינו להשתמש בהן היתר חמין או כבוש וכיוצא בו אבל נשתמש בהן היתר צונן פשיטא דאין חילוק וכן מבואר בר"ן בפי כל שעה דאפי' נשתמש בהן חמין מותי להשתמש בהם מצה בצונן. וכן משמע בהדיא בסה"ת ובש"ד סי' פ"ה ובסמ"ג לאוין קמ"א (דני"ב ע"ב) שהביאו רא"י לכלים שנתבשל בהם בב"ח שמותר להשתמש בצונן מחבת של יין נסך שמותר להשתמש בהן ... וגם במה שחילק בד"מ בין היתר לח ליבש לא יצא ידי חובת ביאור הדברים שהרי הרשב"א שם מתיר להדיא לאכול בה צונן לח ע"ש ...

אבל באמת נ"ל דמה שכתב הא"ח כלים של עובד כוכבים שהודחו יפה היינו דידיע' שהודחו יפה כגון שהדיחם ישראל עכשיו ... ובעל העיטור מייירי בלא קנוח, דודאי אם קינח הכלי בעניין שאין בו שמנונית כלל, אין סברא כלל להצריכו הדחה, דהא לא נגע באיסור, ומה שבלע בו אינו מפליט בצונן. ...

ובהכי ניחא מ"ש הטור לקמן סימן צ"ד ס"ג דקדחה שנתבשל בה בשר בחלב מותר לתת בה פירות או צונן דמשמע אפי' צונן לח וכ"כ ב"י שם ומשמע אפילו דבר שאין דרכו להדיח דומיא דפירות אלא דהתם מייירי שמקנחה היטב בתחלה ומ"ש התוספות והמרדכי פא"ט דדבר לח אסור להשתמש בהן אפשר דמייירי בלא קנוח א"נ והוא העיקר דס"ל דכלי חרס שאני דגם הרשב"א מודה בכלי חרס וכמבואר שם ע"ש והט"ו אזלי לטעמייהו דס"ל בא"ח שם דאפילו בכלי חרס מותר להשתמש בהן צונן ע"ש כן נ"ל להשוות הפוסקים יחד ומ"ש האורח חיים שאינו מוציא דבר קשה יבש ביבש היינו לאפוקי תבלין ושאר דברים החריפים לחים וע"ל סימן קכ"א ס"ק ט' אבל אה"נ שאינה מוציאה דבר קשה אפילו לח מיהו כל זה בדרך עראי אבל אם בא להשתמש בהן דרך קבע אפילו צונן אסור גזירה שמא ישתמש בהן חמין וכמ"ש הרב בהג"ה סימן קכ"א ס"ה :

➤ שימוש בסכין אסורה

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עו עמוד ב

סכין יפה שאין בה גומות, נועצה עשרה פעמים בקרקע. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לאכול בה צונן.

סוגיה זו בע"ז עוסקת בהכשרת כלים, אך מובן ממנה שאם רוצה להשתמש בסכין אסורה לדברים קרים

– מספיק לנעוץ בקרקע

(המחלוקת על דוחקא דסכינא נמצאת בדף ההרחבות, בסוגיה שהובאה קודם בהקשר של שימוש

לכתחילה בכלים אסורים)

מה יהיה הדין בשימוש בסכין חלבית לחתוך משהו לארוחה בשרית?

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף ד

... וכל שכן שאסור לחתוך גבינה, אפי' צוננת, בסכין שרגילין לחתוך בשר. ולא עוד, אלא אפילו הפת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בו בשר. הגה: וכן להיפך נמי אסור. מיהו על ידי נעילה בקרקע קשה, קרי (ב"י נקם א"ח וכל זו). אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים, ולקבוע אחד מהם שיהא לו היכר. ונהגו לקבוע קל חלב, ואין לשנות מנהג קל ישראל.

ט"ז על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף ד

(ו) מיהו ע"י נעיצה כו'. - זה קאי אמ"ש שרוצה לחתוך גבינה בסכין של בשר אבל במ"ש שאסור לחתוך לחם כו' לא צריך רק קינוח הסכין כדמשמע בב"י

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף ד

כב מיהו ע"י נעיצה בקרקע קשה שרי - משמע דאם נעצו בקרקע קשה מותר לכתחלה לחתוך בו פת לאכול עם גבינה .... ומהרש"ל פ' כ"ה סימן ח' אוסר לחתוך בו פת לאכול עם גבינה אף אם נעצו דלא התירו נעיצה אלא אם אירע במקרה שחתכו בסכין בשר או איפכא שצריך נעיצה להכשירו מן האיסור משא"כ בכה"ג עכ"ד וקשה .... שהרי בש"ס סוף עבודת כוכבים ובכל הפוסקים איתא להדיא דאפילו בסכין של עובד כוכבים מותר לאכול צונן לכתחלה ע"י נעיצה ... מיהו י"ל בזה דכיון דהסכין הוא של עובד כוכבים שנאסר כבר א"כ הנעיצה מיחשב להכשירו מן האיסור. וכל זה מדינא אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם ב' סכינים וכמ"ש הרב בהג"ה ובשעת הדחק שאין לו סכין אחר מוקמינן לה אדינא....

דברים שקשה להדיח, ודין הלחם

➤ הסרת הלחם מהשולחן

תלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק ו הלכה ד

תני – חגיגה הבאה עם הפסח היתה מתבערת עמו איתא חמי חגיגה נאכלת לשני ימים ופסח נאכל עד חצות ותימר הכין בעולה עמו על שולחנו התבשילי העולי עמו על השלחן צריכי להתבע' עמו א"ר יוסה הדא אמר' ההין דאכל חובץ ובדעתיה מיכול קופד צרי' מבער' פיסתה

ספר העיטור שער א - הכשר הבשר דף יג עמוד ב

וכיון דצב"צ בעי הדחה צריך למרחק שלא יהא נוגע בשר בלחם שאם נוגע בו אסור לאכול עמו גבינה. וכן שלא יגע גבינה בלחם. ולא יאכל בשר במפה שאכל בו גבינה אלא איסור ליכא הרחקה מיהו בעי.

ספר אור זרוע ח"א - הלכות בשר בחלב סימן תס

ומצוה מן המובחר היכא שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך להעביר מעל השלחן הלחם וכל המאכלים שעלו עם הגבינה על השלחן ואח"כ יביא בשר ויאכל כדאמ' בפסחים פ' אלו דברים תני חגיגה הבאה עם הפסח מתבערת עמו איתא חמי חגיגה נאכלת לשני ימים ופסח נאכל עד חצות ואת אמרת הכן. בעולה עמו על השלחן תבשילין העולין עמו על השלחן צריכין להתבער עמו. אמר ר' יוסה הדא אמרה ההן דאכל חובץ ובדעת' למיכל קופר צריך למעברא לפיסתיה פי' מדקתני תבשילין העולין עם הפסח על השלחן צריכין להתבער עמו משם יש לי ללמוד שהאוכל חלב או גבינה ורוצה אח"כ לאכול בשר צריך להעביר חלב וגבינה ולחם וכל המאכלים שעלו עמו על השלחן ואחר כך יביא בשר ויאכל. וכן ראיתי בירושלמי זקן שהי' כולו מנוקד למעברא לפיסתה ול"ג (למעברא) [לפיסתה] אלא למעברא גרסי' שצריך הכל להעביר מעל גבי השלחן. כך נראה בעיני אני המחבר יצחק בר משה נב"ה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף ג

צריך לזוהר שלא יגע בשר בלחם, שאם יגע בו בשר, אסור לאוכלו עם גבינה. וכן יזהר שלא יגע בו גבינה, שאם יגע בו, אסור לאוכלו עם בשר.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצד

ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות; ונ"ל הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים כליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה. כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להציא עמם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן לח

ובדבר מי שאוכל גבינה ורוצה לאכול בשר שאיתא ביו"ד סי' פ"ט שצריך לבער שיורי פת שאכלו עם הגבינה שהקשה ידידי שמשמע שצריך לייחד פת למאכלי בשר לבד ולמאכלי חלב לבד ולמה אין נוהרין בזה, הנה האיסור הוא רק על שיורי חתיכת הפת שאכלו בה הגבינה או אף על החתיכה קטנה שחתך כדי לאכול עמה הגבינה שעל זו אינו נוהר כיון שחשב לאוכלה עם הגבינה ולכן אף אם יאמר שלא נגעה בה הגבינה הוא כמלתא דלא רמיא עליה ולא אדעתיה כדאיתא בסי' י"ח בש"ך סק"ח. אבל פת הגדולה שהיא עומדת בין למאכלי חלב בין למאכלי בשר נוהרין בה ואין לחוש שמא נגעה בה הגבינה או הבשר.

וניחא מה שבירושלמי פסחים פרק ו' הלכה ד' שהוא מקור דין זה לגירסת הטור בסי' צ"א איתא א"ר יוסי הדין דאכיל חוביץ ובדעתיה מיכל קופד צריך מבער פתיתין וכן הוא גירסת הבי"י והגר"א בסי' פ"ט ואף לגירסתנו מבער פיסת נמי הוא כוונת פתיתין אך נקט לה בלשון יחיד. (ותמוה מאד פי' הפ"מ שמפרש פיסת חתיכת הגבינה שעל פירוש זה הקשה בעצמו במה"פ שמתני' היא בכל הבשר, הא מפורש בטור וב"י שהוא לבער פתיתין של הפת שאכל בהן הגבינה) משום דדוקא הפתיתין מהחתיכה שאכל בה הגבינה אוסר ולא פת הגדולה והוא מהטעם דבארתי שנוהרין בה. וגם בהא דלעיל מזה שבשר החגיגה שעלה על השלחן עם הפסח צריכין להתבער בחצות משום דבשר שעולה על השלחן הדרך שהוא לאוכלו כולו ולכן לא נוהרו מליגע בפסח ואף כשאמרו שלא נגעו אין נאמנים מטעם דלא רמיא עליהו לאיזדהורי. ולכן כשמוכיח מזה על הפת שאכל בה חוביץ נמי ליכא ראייה אלא על החתיכה קטנה שהיתה בדעתו לאוכלה כולה ולא על פת הגדולה. אך מי שרוצה להחמיר שלא לאכול כל הפת שהיה על השלחן של מאכל גבינה עם בשר או להיפוך אף שאין בה חשש לדינא, יש בזה מעלה להרחקה יתירא וזהו כוונת הג"א בחולין פ' כל הבשר סי' ז' שכתב ומצוה מן המובחר היכא דאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך להעביר מעל השלחן הלחם וכל המאכל שעלו עם הגבינה על השלחן עיי"ש דכוונתו אף לפת הגדולה ואינו מדין הירושלמי דשם הוא דין ממש ואיך כתב שהוא רק למצוה מן המובחר אבל הוא סברת עצמו שכיון שעל החתיכה שאכל עמה הגבינה איכא איסור שייך שיהיה מצוה מן המובחר על כל הפת שהיה על השלחן. ידידו, משה פיינשטיין.

➤ האם ניתן להדיח לחם?

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף ג

ד שאם יגע בו אסור לאכול עם גבינה - בלא הדחה וחיישינן דלמא אשתלי ואכיל בלא הדחה וכבר נתבאר בסי"ק אי דדוקא כשאחד מהן לח ע"ש:

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף ג

(ד) עם גבינה - עבה"ט והוא מדברי הש"ך. ועפ"מ"ג שהביא דהכנה"ג תמה על הש"ך דבטור וש"ע משמע שאין תקנה בהדחה בלחם שנדבק ביותר מדכתבו שאם יגע אסור לאוכלו עם גבינה וכתב הפמ"ג דבזה ניחא מ"ש הט"ו צריך לזהר כו' דכפי הנראה הוי ב' חששות שמא יאכל עם גבינה ושמא ישכח להדיח ומנ"ל הא אבל אי אמרינן דלחם לא מהני הדחה א"ש עכ"ל ולע"ד נראה דאדרבה מסודר לשון הטור והמחבר משמע קצת כדברי הש"ך מדכתבו תחלה דברי בעל העיטור דכל מידי דבעי הדחה אסור לכתחלה ואח"כ כתבו דין זה צריך לזהר כו' ולא כתבו מיד אחר סעיף א' משמע דדין זה תלוי בדין דסי"ב ויותר מבואר כן בלשון הטור עצמו ע"ש. ומ"ש דמדברי הט"ו משמע דלית תקנה בהדחה בלחם שנדבק ביותר יש לדחות דהרי הא ודאי אף אם נדבק ביותר נהי דהדחה לא מהני מכל מקום גרידה ודאי מהני כמו בקישואים דסימן צ"ו סעיף ה' וא"כ ע"כ מ"ש הט"ו אסור לאוכלו עם גבינה ל"ד הוא שהרי מותר לאוכלו ע"י גרידה וע"כ כוונתם דאסור לאוכלו עם גבינה בלי שום תיקון וא"כ גם ע"ז אין ראייה ד"ל דאף גרידה לא בעי וסגי בהדחה וכדברי הש"ך ומ"מ נראה דבלחם יש חילוק אם נגע בלחם שלם או בפרוס מצד חוץ במקום הקשה סגי בהדחה אבל אם נגע מצד פנימי במקום הך בעי גרידה כמ"ש ס"ק א' ומ"ש הפמ"ג דבזה ניחא כו' ליתא דהרי נתבאר דאף אי לא סגי בהדחה מ"מ גרידה מהני וא"כ לעולם יש ב' חששות אמנם באמת לק"מ דהאי ספק שמא לא יאכל עם גבינה לא חשיב ספיקא כלל כמ"ש הש"ך בסי' צ"ז ס"ק ב' משום דדרך לאכול פת עם כל מיני מאכלים: